

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1

Tel.: 286 840 129

E-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Názory veřejnosti na nedemokratické alternativy politického systému – únor 2016

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v16-02</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>8. až 15. února 2016</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1080</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>226</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PD.53, PD.54, PO.35, PO.36</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>24. března 2016</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Naděžda Čadová</i>

Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR ve svém únorovém šetření podrobněji mapovalo názory veřejnosti na nedemokratické alternativy politického systému. Všechny respondenty jsme se nejprve zeptali, do jaké míry je podle jejich názoru pravděpodobné, že v příštích pěti letech u nás budou zrušeny politické strany a rozpuštěn parlament (viz tabulku 1).

Pouze 2 % českých občanů se domnívá, že je velmi pravděpodobné, že v příštích pěti letech bude v ČR rozpuštěn parlament a zrušeny politické strany. Za možné to považuje desetina obyvatel ČR (10 %). Naprostá většina oslovených se domnívala, že je nepravděpodobné, že by došlo k rozpuštění parlamentu a zrušení politických stran, když podle tří desetin (30 %) to není příliš pravděpodobné a podle téměř poloviny dotázaných (50 %) je to zcela nepravděpodobné.

V porovnání s výzkumem realizovaným v únoru 2014 mírně vzrostl (o 5 procentních bodů) podíl občanů, podle kterých rozpuštění parlamentu a zrušení politických stran v naší zemi „není vůbec pravděpodobné“. Aktuální rozložení názorů je tak srovnatelné se situací v únoru 2007 i v únoru 2009.

Tabulka 1: Pravděpodobnost zrušení parlamentu a rozpuštění politických stran v příštích pěti letech – časové srovnání (v %)¹

	02/2004	02/2007	02/2008	02/2009	02/2014	02/2016
je to velmi pravděpodobné	2	2	2	1	3	2
je to možné	7	10	7	9	12	10
není to příliš pravděpodobné	37	30	29	29	31	30
není to vůbec pravděpodobné	44	50	56	52	45	50
neví	10	8	7	9	9	8

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Názor, že není vůbec pravděpodobné, že by byl v příštích 5 letech v naší zemi rozpuštěn parlament a zrušeny politické strany, častěji vyjadřovali lidé se vzděláním středním s maturitou nebo vysokoškolským, respondenti označující životní úroveň své domácnosti jako dobrou, dotázaní řadící se na pravou stranu politického spektra a respondenti, kteří by ve volbách odevzdali svůj hlas ANO. Za možné to naopak častěji označovali dotázaní tíhnoucí k levé části politického spektra, zejména pak voliči KSČM. Podíl dotázaných, kteří podobnou situaci označili za „velmi pravděpodobnou“, je velmi nízký ve všech skupinách obyvatel.

Doplňující dotaz zjišťoval, zda by dotázaní osobně s rozpuštěním parlamentu a zrušením politických stran souhlasili či nikoliv (viz tabulku 2). Přibližně tři z deseti českých občanů (29 %) by souhlasili s tím, aby byl rozpuštěn parlament a zrušeny politické strany, proti takovým krokům by se postavila nadpoloviční většina (55 %) obyvatel ČR starších 15 let, když 29 % dotázaných uvedlo, že by s tím „spíše nesouhlasilo“ a 26 % by „rozhodně nesouhlasilo“. 16 % respondentů nevědělo, zda by s rozpuštěním parlamentu a zrušením politických stran souhlasilo, nebo nikoliv.

S rozpuštěním parlamentu by častěji souhlasili muži, lidé se subjektivně deklarovanou špatnou životní úrovní, respondenti řadící se na škále politické orientace jednoznačně k levici, dotázaní se základním vzděláním a přívrženci KSČM. Rozhodně proti tomu by se častěji postavili obyvatelé Prahy, respondenti považující životní úroveň své domácnosti za dobrou, dotázaní s vysokoškolským stupněm dosaženého vzdělání, lidé, kteří se sami zařadili k pravici nebo pravému středu, a potenciální voliči TOP 09.

¹ Znění otázky: „Někteří lidé se domnívají, že by se v této zemi vládlo lépe, pokud by byl parlament rozpuštěn a politické strany zrušeny. Jak pravděpodobné podle Vás je, že se to v příštích pěti letech stane?“ Možnosti odpovědí: Je to velmi pravděpodobné, je to možné, není to příliš pravděpodobné, není to vůbec pravděpodobné.

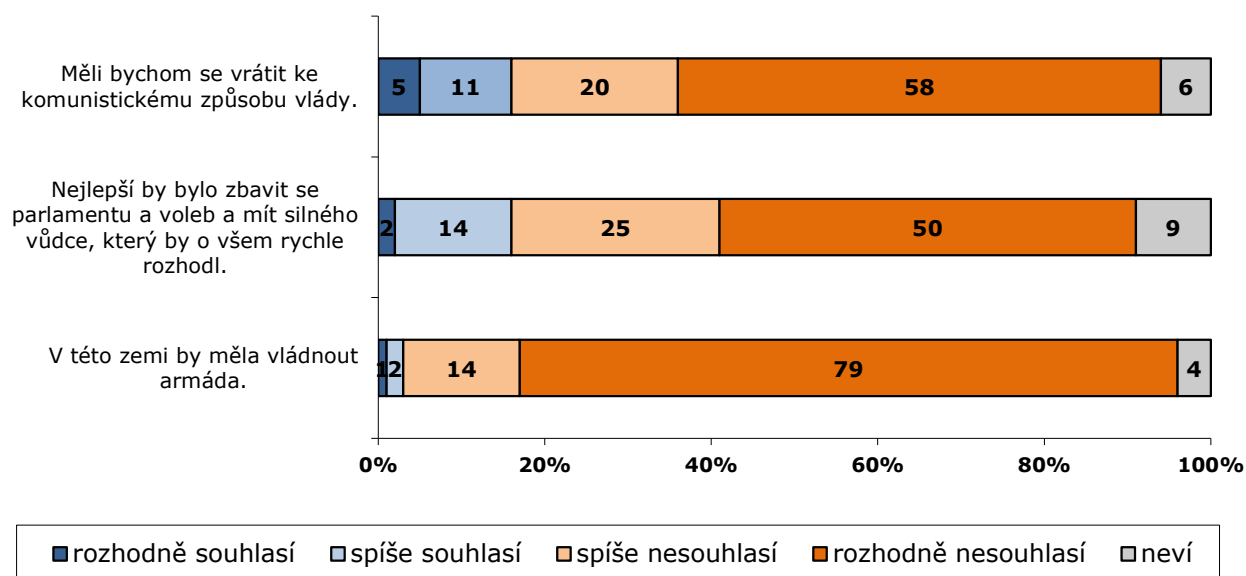
Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s rozpuštěním parlamentu a zrušením politických stran – časové srovnání (v %) ²

	02/2004	02/2007	02/2008	02/2009	02/2014	02/2016
rozhodně souhlasil	6	10	12	8	9	10
spíše souhlasil	21	20	20	21	24	19
spíše nesouhlasil	28	28	28	26	28	29
rozhodně nesouhlasil	26	24	27	28	22	26
neví	19	18	12	17	17	16
souhlas/nesouhlas	27/54	30/52	32/55	29/54	33/50	29/55

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V porovnání s předchozím šetřením z února 2014 mírně poklesl (o 4 procentní body) podíl těch, pro které by zrušení politických stran a rozpuštění parlamentu bylo přijatelné, a naopak vzrostl podíl dotázaných, kteří by s takovou situací nesouhlasili (o 5 procentních bodů). Aktuální výsledek je tak srovnatelný s výzkumem realizovaným v únoru 2009, ale i s výsledky starších výzkumů z let 2004, 2007 a 2008.

Ve výzkumu jsme se dále podrobněji zajímali o názory občanů na nedemokratické formy vládnutí (viz graf 1).³

Graf 1: Názory na nedemokratické alternativy politického systému (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Návrat komunistického způsobu vlády by uvítalo 16 % českých občanů, více než tři čtvrtiny (78 %) ale s návratem ke komunistickému způsobu vlády nesouhlasily, z toho téměř tři pětiny (58 %) dokonce vyslovily rozhodný nesouhlas. Nastolení autoritářského

² Znění otázky: „Pokud by byl parlament rozpuštěn a politické strany zrušeny, Vy byste rozhodně souhlasil, spíše souhlasil, spíše nesouhlasil, rozhodně nesouhlasil?“

³ Znění otázky: „Současný politický systém není jediný, který tato země měla. Někteří lidé se domnívají, že by se nám vedlo mnohem lépe, pokud by se zde vládlo jinak. Co si o tom myslíte Vy? a) Měli bychom se vrátit ke komunistickému způsobu vlády? b) Nejlepší by bylo zbavit se parlamentu a voleb a mít silného vůdce, který by o všem rychle rozhodl? c) V této zemi by měla vládnout armáda?“

režimu v čele se silným vůdcem, který by nahradil parlament, by upřednostnilo rovněž 16 % občanů ČR, tři čtvrtiny (75 %) nesouhlasí, z toho 50 % vyjádřilo rozhodný nesouhlas. Zcela zanedbatelný počet dotázaných (3 %) by souhlasil s nastolením vojenské diktatury, nesouhlas v tomto případě vyslovilo 93 % občanů, z toho téměř čtyři pětiny (79 %) dotázaných by s něčím takovým „rozhodně nesouhlasily“.

V porovnání s předchozím šetřením z října 2014 (viz tabulku 3) nedošlo k žádné významné změně a srovnatelné výsledky byly u všech položek zjištěny také v únoru 2014 a v únoru 2007, 2008 a 2009. V únoru 2004, kdy se tato otázka objevila ve výzkumu CVVM poprvé, byl však v porovnání s aktuálním výsledkem o málo nižší (o 4 procentní body) podíl dotázaných, kteří by souhlasili s návratem ke komunistickému způsobu vlády.

Tabulka 3: Názory na nedemokratické alternativy současného politického systému - srovnání (v %)

	Souhlas/Nesouhlas						
	prosinec 2004	únor 2007	únor 2008	únor 2009	únor 2014	říjen 2014	únor 2016
Měli bychom se vrátit ke komunistickému způsobu vlády.	12/79	15/81	14/81	15/79	18/77	17/77	16/78
Nejlepší by bylo zbavit se parlamentu a voleb a mít silného vůdce, který by o všem rychle rozhodl.	14/77	14/78	15/78	14/78	18/75	15/77	16/75
V této zemi by měla vládnout armáda.	1/94	2/95	1/97	1/96	3/94	3/93	3/93

Pozn.: Data v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně“ a „spíše“ souhlasí a „rozhodně“ a „spíše“ nesouhlasí. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

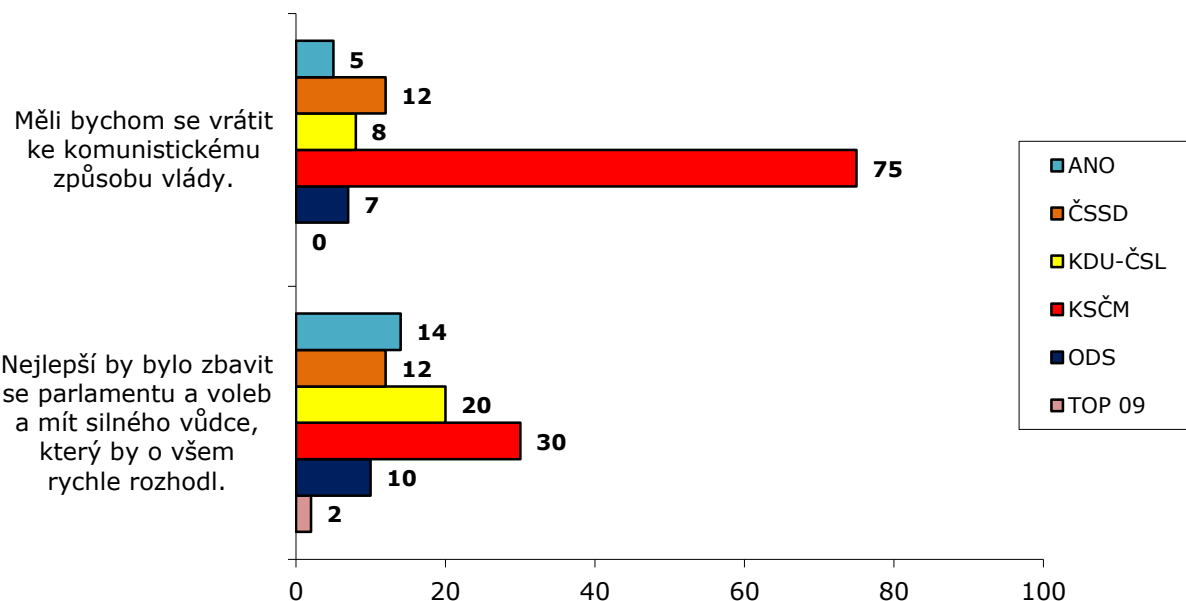
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Sociodemografické složení příznivců návratu ke komunistickému způsobu vládnutí, respektive nastolení autoritativního způsobu vlády bez parlamentu a v čele se silným vůdcem, je velmi podobné. Mezi jeho zastánce se častěji řadí respondenti označující životní úroveň své domácnosti jako špatnou, důchodci, dotázaní se základním vzděláním a lidé, kteří se škále politické orientace situují jednoznačně nalevo. V případě návratu ke komunistickému způsobu vládnutí byl souhlas rovněž o něco častější v případě respondentů starších 60 let. Tvrzení, že by v této zemi měla vládnout armáda, získalo velmi nízký podíl přívrženců ve všech skupinách obyvatel.

Nesouhlas s nedemokratickými alternativami k současnému demokratickému politickému systému se častěji objevoval mezi lidmi ve věku 30 až 44 let, respondenty s dobrou životní úrovní, obyvateli Prahy, oslovenými s vysokoškolským vzděláním, podnikateli, osobami samostatně výdělečně činnými či pracujícími ve vedoucích funkcích a lidmi řadícími se na škále politické orientace k pravici nebo pravému středu.

Pro zajímavost jsme se podívali, jak souvisí názor na návrat komunistického způsobu vládnutí a názor na vládnutí silného vůdce. Ukázalo se, že téměř dvě třetiny dotázaných (64 %) odmítají obě alternativy, 7 % dotázaných se souhlasně vyjádřilo k oběma alternativním nedemokratickým režimům a necelá desetina dotázaných kombinuje souhlas s komunistickým způsobem vládnutí a nesouhlas se silným vůdcem a vice versa. Jak se váže souhlas s volebními preferencemi, ukazuje následující graf 2.

Graf 2: Názory na nedemokratické alternativy současného politického systému podle stranických preferencí (podíly souhlasných odpovědí v %)

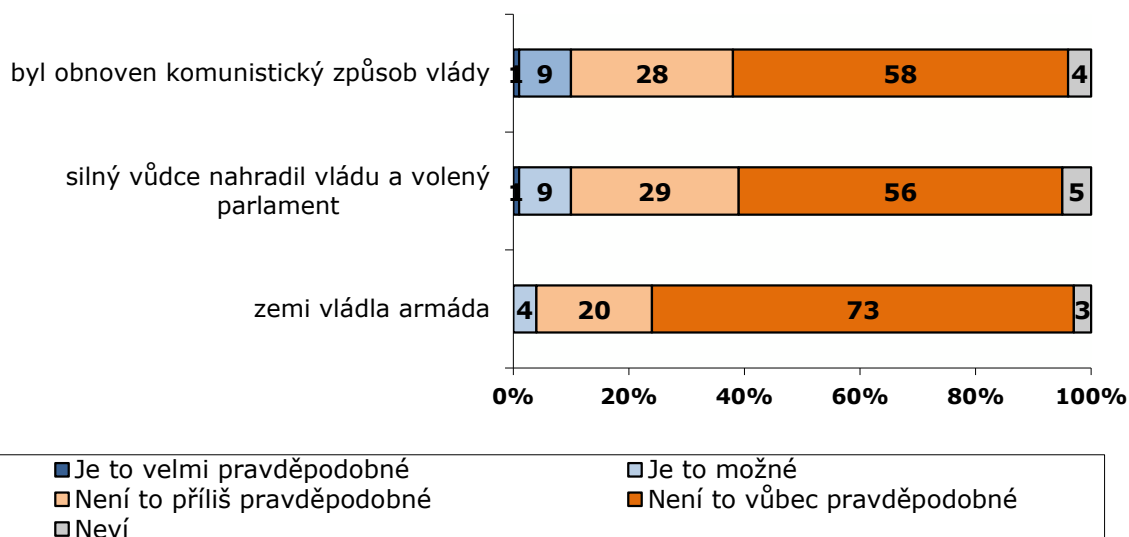
Poznámka: Do grafu jsou zahrnuty pouze politické strany, které v únorovém výzkumu dosáhly ve stranických preferencích minimálně 3 %.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Další dotaz mapoval názory veřejnosti na to, do jaké míry je pravděpodobné, že se v nejbližších pěti letech uplatní nějaká nedemokratická alternativa politického systému, tj. že bude zaveden komunistický systém, že vlády se chopí autoritářská vláda se silným vůdcem a parlament bude zrušen, nebo že bude vládnout armáda (viz graf 3).⁴

Graf 3: Pravděpodobnost nastolení nedemokratické alternativy současného politického systému (v %)

Jak je pravděpodobné, že by v nejbližších 5 letech

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

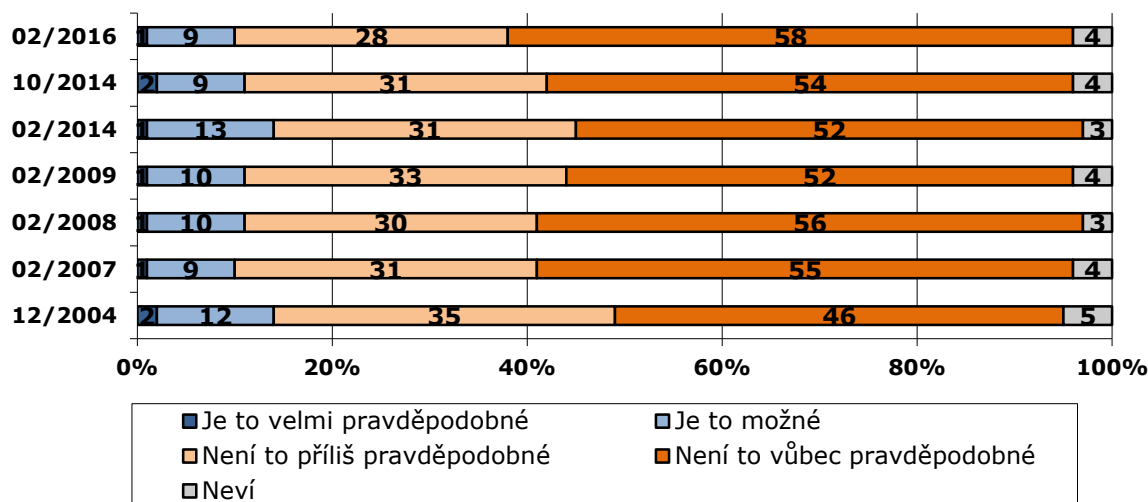
⁴ Otázka: „Jak moc je podle Vás pravděpodobné, že by v nejbližších pěti letech a) byl obnoven komunistický systém, b) silný vůdce nahradil vládu a volený parlament, c) zemi vládla armáda?“

Obnovení komunistického režimu považuje za velmi pravděpodobné nebo alespoň možné desetina českých občanů (10 %), za nepříliš pravděpodobné ho označila více než čtvrtina dotázaných (28 %) a podle téměř tří pětín (58 %) veřejnosti to není vůbec pravděpodobné. Velmi podobné rozložení názorů vidíme také v případě tvrzení, že by silný vůdce mohl nahradit vládu a volený parlament. Také nastolení této alternativy k demokratickému režimu za pravděpodobné považuje pouze desetina české veřejnosti (10 %), podle 29 % respondentů to není příliš pravděpodobné a podle 56 % dotázaných to dokonce není vůbec pravděpodobné. Možnost, že by v naší zemi v nejbližších 5 letech mohla vládnout armáda, za možnou považují pouze 4 % občanů, podle pětiny obyvatel ČR (20 %) to není příliš pravděpodobné a podle téměř tří čtvrtin (73 %) to dokonce není vůbec pravděpodobné.

Z analýzy rozdílu v názorech na pravděpodobnost nastolení různých alternativ k demokratickému politickému režimu vyplynulo, že obecně za pravděpodobnější je považují lidé, kteří by s jejich nastolením souhlasili. V případě obnovení komunistického systému i nahrazení vlády a parlamentu silným vůdcem šlo častěji o dotázané deklarující špatnou životní úroveň vlastní domácnosti, respondenty radící se na levou stranu politického spektra a voliče KSČM. Názor, že je pravděpodobné či možné, že v naší zemi bude v nejbližších letech vládnout armáda, se ve všech skupinách obyvatel objevoval pouze zřídka.

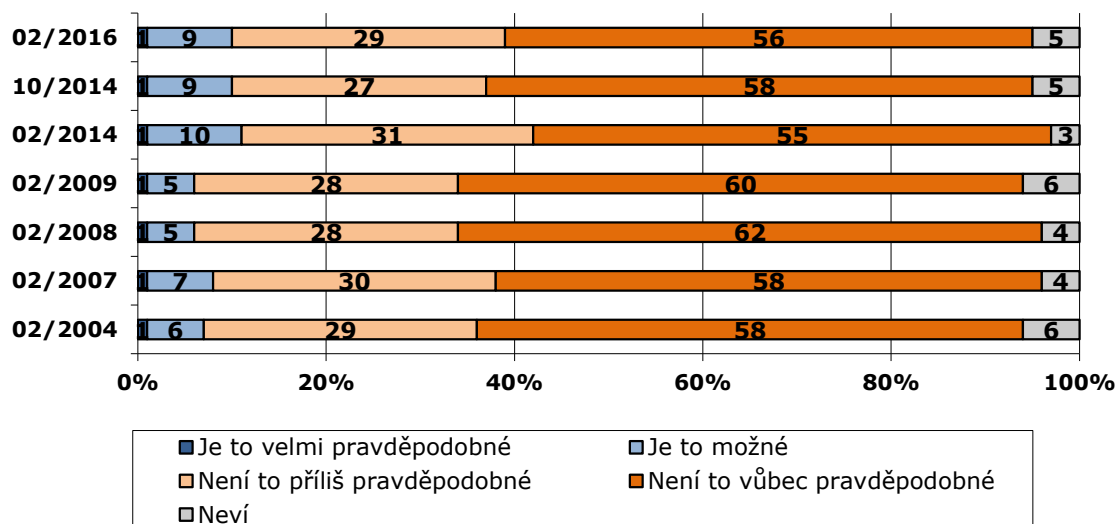
Z časového srovnání, které nabízí grafy 4a, 4b a 4c, je zřejmé, že v názorech české veřejnosti na pravděpodobnost nastolení nedemokratických alternativ k současnému demokratickému politickému režimu u české populace nedochází k výraznějším názorovým změnám v čase. Pouze názor, že návrat ke komunistickému způsobu vlády není vůbec pravděpodobný, zastává v současnosti o něco více respondentů než v roce 2014 (o 4 procentních body více než v říjnu 2014 a o 6 procentních bodů více než v únoru 2014).

Graf 4a: Pravděpodobnost, že v nejbližších 5 letech bude obnoven komunistický systém (%)

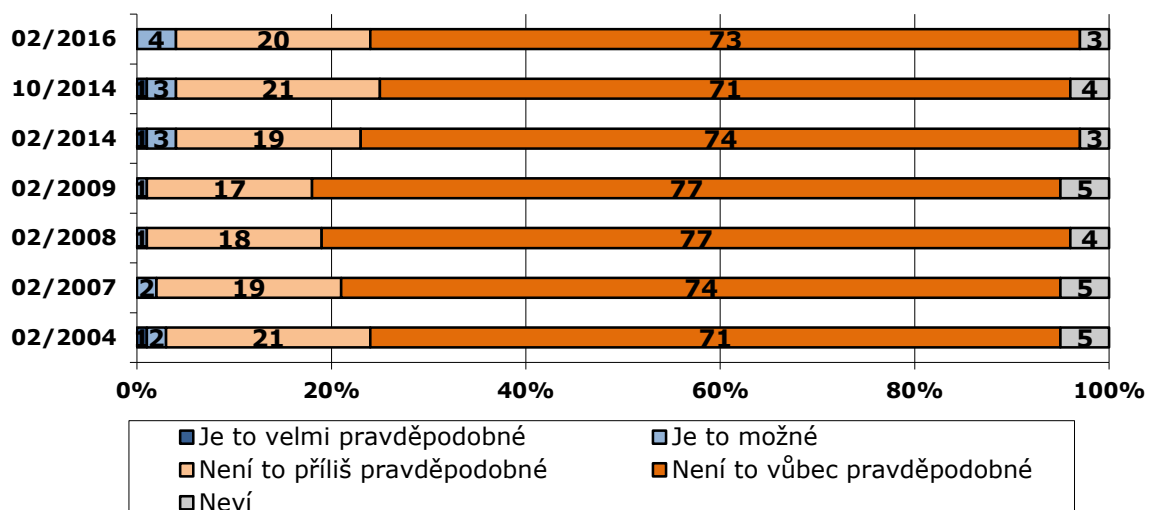
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost 8.* – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 4b: Pravděpodobnost, že v nejbližších 5 letech silný vůdce nahradí vládu a volený parlament (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 4c: Pravděpodobnost, že by v nejbližších 5 letech vládla armáda (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.